

Neil Jordan, *Utopljeni*

Utapamo li se romanom *Utopljeni* u popularnoj književnosti?

Neil Jordan, irski je spisatelj, scenarist i redatelj koji svojim djelima iskušava brojne žanrove. Dobitnik je *Guardianove* nagrade za najbolju prozu za *Noć u Tunisu*, njegovu prvu zbirku kratkih priča. Također je dobitnik i brojnih nagrada za filmove za koje je pisao scenarije i režirao ih, uključujući nagrade *Oscar*, *BAFTA*, *Zlatni lav* u Veneciji i *Srebrni medvjed* u Berlinu. Njegov roman *Utopljeni* primjer je psihološkog trilera i kriminalističkog romana, ali u njemu se naziru i obilježja horora te znanstvene fantastike.

U današnje vrijeme među mladima najčitanija su djela upravo kriminalistički romani te znanstvena fantastika. Jordan, međutim, u svom djelu ne izražava previše ove žanrove, u usporedbi s njihovim najpopularnijim primjerima poput djela J. Nesboa ili J. K. Rowling, već naziremo samo neka njihova obilježja u cjelini koja nastoji svojom jednostavnošću biti pristupačna i bliska današnjem čovjeku.

Roman *Utopljeni* je, iznad svega, psihološki triler koji prati svakodnevicu Jonathana, privatnog detektiva koji istražuje nestanak mlade žene. Osim toga, teško mu je održati ravnotežu u životu te ga muči posao, neslaganja sa ženom, a i prosvjedi te nemiri koji se događaju u gradu u kojem trenutno živi sa svojom obitelji. Tijekom cijele radnje promatramo dvije strane grada i rijeku koja stvara granicu između njih, ali i granicu između života i smrti, između stvarnosti i nestvarnosti. To pomalo doziva u sjećanje Aheront, mitološku rijeku preko koje Haron prevozi duše pokojnika u Had. Dakle, Jonathan se stalno preispituje gdje zapravo pripada, na kojoj se strani rijeke nalazi život, odnosno smrt, u fizičkom i metafizičkom smislu. Svaki put kada se Jonathan nalazi na mostu, on preispituje sam sebe, svoj posao, brak, postojanje i smisao postojanja, svoju predanost i odgovornost, zapravo cijeli svoj život. Između sveg kaosa, i vanjskog i unutarnjeg, Jonathan počinje halucinirati. Uz to, njegovoj se kćeri počinju priviđati iste osobu i isti događaji, što nas navodi na pitanje koliko je to stvarno moguće. Poznato je da djeca u nekoj ranijoj dobi znaju izmišljati nevidljive prijatelje, likove s kojima se igraju, razgovaraju i za koje su uvjerena da ih vide i da su stvarni iako ih okolina ne doživljava. Koliko je vjerojatno da bi dijete umislilo stvarnu osobu koju

nikad nije upoznao, odnosno da bi intuitivni svijet roditelja toliko značajno djelovao na dijete da bi ono preuzelo halucinacije roditelja? Ako nam je poznato da je veliki dio ljudskog mozga još potpuno neistražen te da ni sama znanost ne može u potpunosti objasniti što je intuicija i kako nastaje, koliko dimenzija svijesti postoji i što sve ljudski mozak te na koji način procesira, onda bismo ove elemente mogli nazvati znanstveno-fantastičnima.

Događaji, koji su možda samo plod poremećene svijesti glavnog lika, naposljetku izazivaju svojevrsan strah kod čitatelja. Jordan se koristi jednostavnim i lako razumljivim načinom pisanja, lišenim pretjeranih stilskih ukrasa, kako bi se približio današnjem čovjeku sklonom minimalizmu i banaliziranju života koji u svojoj ubrzanosti nema vremena za dekodiranje složenog jezičnog izraza. Njegovo izostavljanje upravnog govora ide u prilog tom minimalizmu, ali i briše granice između onog što je doslovno rečeno i onog što se likovima pričinja da je rečeno ili da su izgovorili. Ponekad je čitatelju teško odrediti granicu dijaloga, monologa i unutarnjeg monologa. Istodobno dodaje određene fragmente popularnih žanrova u svoje djelo stvarajući hibridni žanr za koji pretpostavlja da će se čitateljima najviše svidjeti. Također, referira se na međuljudske odnose i probleme u današnjem svijetu psihički obogaćujući svoje likove.

Ovo je roman koji nije zahtjevan za čitanje - određene osobine likova i problemi s kojima se suočavaju primjer su onih koje svi možemo vidjeti u stvarnom životu. Neki se likovi ističu jer se čine nestvarnima te imamo dojam da ne pripadaju ovom djelu, poput vidovnjakinje, ali, kad bolje razmislimo, i takvi likovi dio su naše svakodnevice. Unošenjem znanstvenofantastičnih elemenata u djelo Jordan nas potiče na razmišljanje o istinitosti i stvarnosti svih likova i događaja u njegovu djelu, ali i u našim životima. Bez tih elemenata djelo ne bi bilo dovoljno interesantno. Igrajući na provjerenu kartu čitateljske publike, pisac nas je uspio *utopiti* u ovo djelo. Upravo biranjem popularnih žanrova za svoje djelo Jordan stvara priču koja će se čitateljima svidjeti, odnosno upravo su to predispozicije za uspješnost njegova romana.

Autorica nagrađene recenzije: Ana Banovec, 1.b

1. mjesto

Projekt Čitanje u fokusu, prosinac 2022.

Voditeljica: Goranka Lazić, prof.